

Борис ЛОГВИНЕНКО

професор кафедри
адміністративного права, процесу
та адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
м. Дніпро, Україна,
доктор юридичних наук, професор

**ВЧЕННЯ ПРО ДЕРЖАВУ І ПРАВО У ПРАЦЯХ
С. ОРІХОВСЬКОГО**

Українська земля подарувала світу чимало науковців, правників та філософів, але багато з них сьогодні майже невідомі широкому загалу. Однією з таких, без перебільшення, знакових постатей у історії вітчизняної філософської, теологічної і правничої думки, є Станіслав Оріховський (1513 – 1566).

Народжений у Речі Посполитій, але ідентифікуючий себе русином, С. Оріховський (Stanisław Orzechowski herbu Oksza) був одним з перших науковців Європи, хто поєднав філософію з теологією, а його роботи мали великий вплив на розвиток філософії і теології як в Україні, так і західній Європі.

Праці С. Оріховського досі і сьогодні вивчаються у призмі філософії та релігії. Так, сутність однієї з ключових ідей С. Оріховського полягала у пізнанні Бога не тільки через розум, але й через досвід, духовне переживання та мистецтво.

Поряд із цим, цікаво вказати на вчення С. Оріховського про державу і право. Окремі з ідей цього філософа знаходили підтримку, тоді як інші категорично заперечувались. Так, у 1547 році С. Оріховський опублікував листа «De lege Caelibatus», який мав за мету підірвати модель безшлюбного священства, тобто целібату. Тези, висунуті С. Оріховським, передбачали доцільність скасування такого обмеження для священства. На думку науковця, целібат є протиприродним, адже неможливо обдурити і відмовитися від своїх інстинктів. Священникам краще мати дружин і мати можливість сексуально реалізувати себе в любові, а не вдаватися до шкідливих практик, робити жінок нещасними і народжувати позашлюбних дітей. Поряд із цим філософ був непримиримим противником Реформації [1]. Це дає підстави стверджувати про те, що демократичні ідеї науковця стосувалися рівних можливостей у реалізації права на шлюб, тоді як в догматичних питаннях він підтримував Католицьку церкву.

Ще складнішими були погляди С. Оріховського на проблему так званої «шляхетської демократії» (Złota Wolność) або золотої вольності. Нагадаємо,

що суть цієї політичної системи полягала в тому, що практично кожен шляхтич брав участь в управлінні державою. Хоча офіційно на чолі держави стояв король, він єдиний у Європі був виборним. І вибирав його Сейм, причому на місце короля могли претендувати практично всі заможні дворяни, незалежно від давнини роду. Польський король вибирався на все життя, але шляхта мала законне право підняти проти нього повстання (рокош) і усунути неугодного монарха із займаної посади. Крім того, кожен член Сейму мав право вето, тому більшість законів в Речі Посполитій приймав не король, а шляхта [2].

У ранніх працях С. Оріховський насправді говорив тоном, який може свідчити про демократичні погляди. У «Промові до польської шляхти проти законів і розпоряджень Королівства Польського» (*Mowie do szlachty polskiej przeciw prawom i ustawom Królestwa Polskiego*) він стверджував про недоцільність кодифікації законів, як такої що суперечить старим звичаям і, крім того, може обмежити свободу шляхти.

У пізніших працях С. Оріховського шляхетська демократія зазнавала дедалі більше критики. Так, роздумуючи про перші вільні вибори, він навіть звернувся до катастрофічних формулювань: «Господи Боже, дай мені смерть перед смертю сьогоднішнього царя, і не дай мені дочекатися тих лихих днів, що настануть по смерті цього царя, бо певний, його смерть Королівства Польського є смерть». Так і побоювання філософа були обумовлені тим, що наступним монархом сейм міг обрати представника реформаторських течій у християнстві або взагалі, атеїста [1].

У пізніх творах – «Квінкунс, це взірць Польської корони» (*Quincunx, to jest wzór Korony Polskiej*) та «Поліція Королівства Польського» (*Policyja Królestwa Polskiego*), С. Оріховський вбачав себе прихильником теократії, тобто абсолютної підпорядкованості Речі Посполитої у морально-політичному сенсі Ватикану. На думку філософа, священник повинен стояти над королем, тобто польський правитель не має бути самостійним у прийнятті рішень, а завжди має узгоджувати свою позицію з представником Церкви. Сенатори та депутати повинні підтримувати престол, а держава повинна базуватися, згідно з рекомендаціями грецької філософії, на змішаній системі, тобто поєднанні монархії, аристократії та демократії [3].

У підсумку, зауважимо, що важливість вчення С. Оріховського про державу і право обумовлена низкою моментів: по-перше, будучи поляком за походженням і католиком за віросповіданням, філософ сам себе називав «русином» та був обізнаний у православної догматиці; по-друге, він був одним з перших філософів, хто розвивав свої ідеї на теренах України, а його праці мали значний вплив на розвиток української культури та науки; по-третє, філософські ідеї науковця відображали ідеї ідеальної держави та демократії.

1. Rzewuski Paweł. Stanisław Orzechowski. Książd heretyk, ulubieniec szlachty, wróg złotej wolności. Hrabia Tytus. URL: <https://hrabiatytus.pl/2019/06/13/stanislaw-orzechowski-ksiazd-heretyk-ulubieniec-szlachty-wrog-zlotej-wolnosci/> (дата звернення 12.09.2022).

2. Шляхта – це що таке. Хто такий шляхтич? Коротка історія шляхти. URL: <https://yrok.pp.ua/serednya-osvta/9871-shlyhta-ce-scho-take-hto-takiy-shlyhtich-korotka-storya-shlyhti.html> (дата звернення 14.09.2022)

3. Rzewuski Paweł. Stanisław Orzechowski: heretic, noble tribune, priest. URL: <https://polishhistory.pl/stanislaw-orzechowski-heretic-noble-tribune-priest/> (дата звернення 15.09.2022).

Роман МИРОНЮК

професор кафедри
адміністративного права, процесу
та адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
м. Дніпро, Україна,
доктор юридичних наук, професор

РОЛЬ ВОЛОНТЕРСКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У ЗАХИСТІ ПРАВ І СВОБОД ГРОМАДЯН УКРАЇНИ

Волонтерство – унікальне явище, яке не знає кордонів і не залежить від рівня матеріального достатку. Як правило, періоди значного розвитку волонтерського руху припадають на часи загострення різних кризових ситуацій у суспільстві. Саме тоді небайдужі об'єднуються і допомагають тим, хто цього потребує. Волонтерські організації оперативно реагують на потреби громадян, надаючи матеріальну, психологічну чи інформаційну допомогу. Починаючи з 2014 року з моменту порушення територіальної цілісності України шляхом збройного вторгнення росії і до сьогодні значний тягар ліквідації наслідків такої агресії лягає на волонтерські організації, які починаючи від організації збору та надання гуманітарної допомоги постраждалим до допомоги військовим засобами захисту, продуктами харчування, медикаментами забезпечують свій ефективний спротив збройній агресії. Саме за участі волонтерських організацій було подолано поствоєнну кризу 2014 року.

Водночас слід зауважити, що для належного забезпечення діяльності волонтерських організації вони мають мати чітко визначене законодавче поле діяльності, їх діяльність має здійснюватися на принципах безкорисності, публічності, законності; має виключатись здійснення господарської діяльності під прикриттям волонтерства та мають бути інші